

gabb leletanyagú objektum égett rétegében egy henger alakú agyagnehezéket találtunk. Az egyik árokból egy középkori kerámiatöredék került elő. Többkorszakos lelőhelyről van szó, amelynek Ny-i szélén egy bronzkori, valószínűleg Makó-kultúrába sorolható telep kis részletét lehetett meghatározni.

A leletek a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat szombathelyi irodájában történő elsődleges feldolgozás után a Magyar Nemzeti Múzeumba kerülnek végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Eke István régész; Bek Tamás, Radics András régésztechnikusok; Lakatosné Sövegjártó Erika, Molnár Szabolcs, Ritly Jenő, Wolf Ernő betanított terepi asszisztensek. A geodéziai felmérést a KÖSZ Szombathelyi Geodézia Csoportja végezte.

MELIS ESZTER

287. Lulla, Büdös-alja (KÖH 46990)

(Somogy megye) R, B, LT, Á, Kk

2010-ben kezdtük meg a régészeti munkát a Balatonendréd-Lulla összekötő út tervezett nyomvonalán. A lullai megelőző feltárásokat a Somogy Megyei Múzeumok Igazgatósága végezte. A lelőhely Lullától Ny-ra található. A terület É felé folyamatosan mélyül. A lelőhely D-i része egy magas, erdős dombtetőn, középső része az eleinte meredekebb, majd lankásabb domboldalon található. Ez utóbbi részt egy földút osztja ketté. A lelőhely É-i része mélyen fekvő, laposabb terület. Itt egy mesterséges medrű vízfolyás osztja két részre a lelőhelyet, a vízhez közel kissé újra emelkedik a felszín. A mélyebben fekvő É-i területeken viszonylag vastag, 40–80 cm-es, a meredekebb domboldalon csak 20–30 cm-es humuszréteg volt.

A vízfolyástól É-ra lévő lelőhelyrészen csak egy árkot találtunk. Az objektumokkal fedett terület É-ról jól körülhatárolható volt, egyértelműen véget ért. Dél felé a lelőhely felhúzódik a dombtetőre, legalább az erdősávig.

Néhány gödör őskori volt. Ezek egy része *kora bronzkori*, a Somogyvár-Vinkovci kultúra időszakára keltezhető, másik részük *rézkori*, feltehetően a Balaton-Lasinja kultúra leletanyagát tartalmazta.

Több objektum a *kelta korra* tehető. Két viszonylag sekély, nagyobb méretű objektum – talán épületmaradvány – mellett gödröket, és egy kemencebokrot találtunk ebből a korszakból.

Nagyobbrészt a *középkori Lulla* maradványait tártuk fel. Az objektumok többsége a kora Árpád-kortól a késő középkorig terjedő időszakból származik. Megállapítható, hogy a késő Árpád-korban inkább a magasabban lévő domboldalt lakták, míg a korai Árpád-korban (hasonlóan a kelta és római időkhez) több objektum volt a mélyebben fekvő részeken. Az objektumok viszonylag sűrűn helyezkedtek el, többször metszték egymást. A számos gödör, cölöplyuk, árok mellett több külső kemencét és kemencebokrot is feltártunk.

A lelőhely eddigi legérdekesebb objektuma egy késő középkori tégláégető kemence. Egy földbe mélyített alapárkos épületet – talán veremólat – is kibontottunk, de lakóházat nem találtunk, ami a lelőhely felső rétegének erős pusztulásával magyarázható. Egy nagyobb területet bezáró, ovális alakú kerítőárok, egy nagyméretű – 5–6 m mély, 15 m hosszú – kérdéses funkciójú objektum és egy kút emelhető ki a középkori objektumok közül. Az objektumok gazdag leletanyagot tartalmaztak, több vaseszköz, kulcs, sarkantyú, kés került elő a nagyszámú kerámiatöredék mellett.

Munkatársak: Varga Máté régész, Balla Krisztián, Nyári Zsolt, Cserép Tamás, Gál Zoltán technikusok.

MOLNÁR ISTVÁN – SIPOS CARMEN

288. Lulla, Jabapuszta DK (KÖH 46995)

(Somogy megye) LT

A Lulla-Balatonendréd összekötő út megelőző ásatásának keretében a jelenlegi országutat és annak két oldalán lévő területet tárhattuk fel, csak részlegesen, a munkálatokat előreláthatóan 2011-ben tudjuk befejezni. A területet igen mély (50–150 cm-es) humuszréteg fedte, amely a lelőhely közepe felé mélyült, és jelentősen megnehezítette a lelőhely határainak terepbejárással történő meghatározását.

Az eddig feltárt részen összesen 78 kelta objektumot találtunk. A számos gödör, árok mellett 6 tapasztott padlójú, cölöpszerkezetes, földbe mélyített kelta épület, 1 edényégető kemence és 2 kemence is előkerült. Az épületek szerkezetét a magas talajvíz és a szelvényt metsző újkori árkok miatt nehéz rekonstruálni. Egy esetben feltételezhető, hogy a téglalap alakú épület rövidebb oldalának közepén lévő ágasfa tartotta a házat. Az egyik háznál megfigyelhető volt a padló megújítása kb. 20 cm-rel a padlószint felett. Ezen a szinten egy kemence volt.

Az edényégető kemence tűzterét egy tartóborda osztotta ketté, rostélyán 3 koncentrikus körben helyezkedtek el a lyukak. Előtérögödre a jelenkori vízvezeték árka miatt megsemmisült.

A gazdag leletanyagból egy ép ekepapucsot lehetett kiemelni – ez a 2. sz. épület betöltéséből került elő.

Az objektumok a terület két végén sűrűsödtek, a legértékesebbek – házak, edényégető kemence – a lelőhely É-i részéből kerültek elő.

Munkatársak: Molnár István és Varga Máté régészek, Nyári Zsolt, Balla Krisztián, Cserép Tamás ásatási technikusok.

HONTI SZILVIA – SIPOS CARMEN

289. Magy, Csengő-árok (KÖH 34852)

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) R

A Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat 2010. június 24. és augusztus 4. között elvégezte az M3 68 jelű régésze-

ti lelőhely (0105/52, 0105/57 hrsz.) megelőző feltárását. A kutatást az M3 autópálya Nyíregyháza–Vásárosnamény közötti szakaszának építése tette szükségessé. A feltárt terület 1880 m² volt.

A lelőhely Kállósemjén községtől K-re, a Kauzsay-tanyától ÉNy-ra, egy kis lapos, kerek magaslaton található. A dombot K-ról egy ma is aktív patak völgy határolja, az ún. Csengő-árok. A nyíregyházi Jósza András Múzeum régészei lokalizálták a lelőhelyet terepbejárás során, ami alapján egy őskori településre lehetett számítani. A kutatás a lelőhely D-i részét érintette: a bodrogeresztúri kultúra (középső rézkor) 31 szórt hamvas urnatemetkezését és 2 jelképes sírt tártunk fel, ez utóbbiak datálása egyelőre kérdéses.

A régészeti jelenségek a domb tetejéről teljesen hiányoztak, csak a domb É-i lejtőjén jelentkeztek. Az első humuszos szinten 21 középső rézkori szórt hamvas rítusú urnatemetkezés került elő. A mélyszántással bolygatott urnák kört alkotva helyezkedtek el. A körnek csak az egyik felében találtunk temetkezéseket, míg a másik felét vélhetőleg megsemmisítette a mezőgazdasági művelés. A sírok feltételezett körívét ÉK-i irányból 2 jelképes temetkezés zárta le, melyekben csontokat nem találtunk, csupán egy újkori kerámiatöredéket és egy kis vasdarabkát.

Az urnák környezetének finombontása során bebizonyosodott, hogy a mélyszántással bolygatott, sárgásbarna homokréteg alatti vörös, kovárványos rétegben is vannak urnák, ezért szintsüllyesztésre volt szükség. A második humuszos szinten 10 újabb temetkezés bukkant elő, melyek koncentrikus kört alkottak az első szinten megfogott urnatemetkezésekkel.

Mivel még a 2. humuszos szinten sem értük el a bolygatatlan altalajt, ezért kizárólag az eddig feltárt urnák helyén, egy 24,5×28 m nagyságú területen, 15 cm-es mélységben újabb szintsüllyesztést végeztünk. A sárga, ill. néhol vörös, kovárványos altalajban újabb urnatemetkezést vagy más régészeti jelenségre utaló nyomot azonban nem találtunk. A két koncentrikus körben elhelyezett urnatemetkezések mértani középpontjában a kotróval egy 6×2 m-es szondát nyitottunk, annak reményében, hogy a sírok középpontjában megtaláljuk a legrangosabb temetkezést. Mintegy 25–30 cm-re mélyültünk le a sárga, homokos altalajban, de régészeti jelenségre utaló nyomot nem találtunk.

Két edényegyüttes kivételével egyik urnatemetkezésnél sem tudtunk sírfoltot elkülöníteni. Az edények a kovárványos homokrétegben feküdtek vagy néhány esetben a mélyszántás csíkjában bukkantak elő. Az edényegyüttesek általában 3 edénytípusból tevődtek össze: egy ún. tejesköcsög alakú edényből, egy csészéből és egy ún. virágcserep alakú edényből. Az ettől eltérő összetételű edényegyüttesek egyikében a tejesköcsög alakú edény mellett egy durvább kivitelű virágcserep alakú edény helyezkedett el, benne egy másik virágcserep alakú edénnyel, majd mellettük egy csövestalpú korsó. Egy másik edényegyüttesben a tejesköcsög alakú

edény mellé egy négy lábú, hasán kis, függőlegesen átfúrt füllel ellátott edény helyeztek.

Az edénymellékleteken kívül a két lehumuszos szinten 5 edényegyüttes mellett találtunk pattintott kőpengét. Az egyik temetkezés rangját jól jelzi, hogy a csésze és a virágcserep alakú edény mellé is tettek egy-egy pattintott kőpengét. A rézkori urnatemető jelentőségét növeli az urnák által alkotott kör K-i oldalán a szántás-csíokban talált vékony, rovátkolt díszítésű aranycsövecske, valamint az alatta előkerült kúpos aranyékszer. Ez utóbbinak több párhuzama ismert a rézkorban.

Két edényegyüttesnél rézeszközt is találtunk mellékletként: az egyik temetkezésnél a tejesköcsög mellé egy rézvésőt; egy másik esetben a tejesköcsög mellé egy réztűt és egy réz lándzsahegyet helyeztek.

A leletanyag a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat nyíregyházi irodájában történő elsődleges feldolgozás után a Magyar Nemzeti Múzeumba kerül végleges elhelyezésre

Munkatársak: Bernáth László, Kovács Zoltán, Reszler József Péter, Sike Barnabás technikusok. A geodéziai felmérést a Geoservice Kft. végezte.

BERECZ BARBARA

290. Magy, Kauzsay-tanya (KÖH 34853, 34854)

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) B, Szk, Á

A Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat 2009. augusztus 3. és 2010. április 9. között elvégezte az M3-70 jelű régészeti lelőhely megelőző feltárását. A kutatást az M3 autópálya Nyíregyháza–Vásárosnamény közötti szakaszának építése tette szükségessé. A feltárt terület 11 707 m² volt.

A lelőhely Magy községtől Ny-ra, a Kauzsay-tanyától É-ra helyezkedik el, egy K–Ny-i irányban húzódó kisebb dombháton.

Össességében több mint 500 régészeti jelenséget tártunk fel, melyek kizárólag a kutatott terület középső részén, 250–300 m-es szakaszon kerültek elő.

A lelőhely gyér számú, jórészt rétegek alapján azonosított legkorábbi megtelepedési fázisát a bronzkor jelenti. A lelőhely *kora bronzkori* leletanyagát a DK-i részen megfogott kultúrrétegből előkerült kerámiaanyag mellett egy kisméretű bronztőr fémjelzi. A *szkíta korszakot* két szórványként előkerült nyílhegy képviseli.

A lelőhely legintenzívebb időszaka az *Árpád-kor*. Egy klasszikus, 12–13. századi településrészletet sikerült megfogni, mely az okleveles adatok alapján Ómagygyal (*Omagh*) azonosítható. Az ÉNy–DK-i irányban elnyúló település 26 lakóépületét, gödreit, vermeit, kutat, valamint több, részben azonosíthatatlan funkciójú jelenséget tártunk fel. Az épületek tömbökben való elhelyezkedése a falu vándorló, visszatelepülő életmódjára utal, megtartva az eredeti telekszerkezetet. Az épületek megközelítőleg É–D-i, ill. K–Ny-i sorokat